

**บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยา
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**

นางนิชุลญา โอภาสสุริยะ^๑
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ และ ๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียน สังข์อ่ำวิทยา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๑๓๒ คน ใช้เก็บข้อมูลแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามคืนกลับมาได้มาจำนวน ๑๒๕ ชุด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาความถี่ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าที (t-test) และค่า F-test ข้อมูลแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธภาพรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยการทดสอบค่า (t-test) และค่า (F-test) ภาพรวม คือ ผู้บริหารครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่รายด้าน คือ ด้านกายภาพ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ

๑. ด้านกายภาพ ควรมีสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน มีห้องปฏิบัติธรรม มีป้ายนิเทศ คติธรรม คำขวัญ สุภาษิตเตือนใจ ควรปรับภูมิทัศน์เป็นพุทธศิลป์ มีภาพวาด เพื่อศึกษาเรียนรู้ ให้บริการทุกวัน มีลานนันทนาการผ่อนคลาให้นั่งอ่านนิทาน อย่างสนุกสนานเพลิดเพลินคลายความเครียดได้

^๑นิชุลญา โอภาสสุริยะ, บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี, วิทยานิพนธ์.พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๗).

๒. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรมีการจัดกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ มีกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ และส่งเสริมการสร้างวินัยในตนเอง ตามหลักศีล ๕ เป็นกิจกรรมพื้นฐานกิจกรรมชีวิต เพื่อปลูกฝังให้ผ่านประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน

๓. ด้านการเรียนการสอน ควรมีการประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ มีการเชิญวิทยากรที่เป็นพระสงฆ์มาให้ความรู้ วิธีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๔. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศที่ดีมีการประชาสัมพันธ์ ยกย่องครูและผู้ปกครองหรือนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงแก่โรงเรียน ตนเองให้สังคมรับรู้เพื่อสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

๕. ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ครู ควรมีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนตามแนววิถีพุทธมีบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการวิถีพุทธเป็นรูปธรรมตามบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

Abstract

The objectives of the research on “The Role of Buddhist School Administrators at Sangamwittaya in Khlongluang District Pathumthani Province” are 1. to study the role of Buddhist school administrator, 2. to compare the idea levels of administrators, teachers and students’ guardians to the Buddhist school administrator and 3. to study the suggestions and ways of managing the Buddhist school at Sang-Amwittaya school, Khlongluang District, Pathum Thani Province. The sampling group is 132 administrators, teachers and students’ guardians. The data are collected by distributing the questionnaire and then 125 sets of such questionnaire are collected back for analyzing the data in order to find out frequency, percentage, and standard deviation, standard value of t-test and f-test of questionnaire data.

The results of research are as follows;

1. As the result of analyzing the data of administrators’, teachers’ and student guardians’ idea, their idea to the role of the Buddhist school administrator in 5 aspects, in whole, is at the highest level. Those aspects are the aspect of physic, basic activity of life, education, atmosphere and reaction and the aspect of management respectively.

2. The result of analyzing the data of comparing administrators’, teachers’ and student guardians’ idea to the role of the Buddhist school administrator, by the way of t-test and F-test, in whole, is that the administrators, teachers and student guardians whose sex, age, education, position and work experience are different, their ideas to the role of the Buddhist school administrator are not different with statistical significance at 0.05 which is in coincidence with the set hypothesis. For the aspects, in the aspect of physic, the administrators’, teachers’ and student guardians’ ideas are

different with statistical significance at 0.05 and in other aspects, they are not in coincidence with the set hypothesis.

Suggestions of the ways of Buddhist School Administration

1. In the physical aspect, it should have the place for setting school Buddha's image, the room for meditation practice, the board of demonstration, moral principle, slogan and motto. The landscape should be adjusted to be Buddhist arts with pictures for learning and everyday service. It should have a story ground for relaxing with reading the stories pleasantly, this can relieve seriousness

2. In the aspect of basic activity of life, the activity of paying respect to the Buddha and chanting, answering the Dhamma questions, promoting cultivating the disciple in oneself according to the principle of five precepts should be held as basic activities if life in order to establish students' life experience.

3. In the aspect of teaching, the meeting for doing the plan of learning and teaching in the form of integrating all substantive groups of curriculum should be held. The resource monk should be invited to offer the knowledge of how to make oneself good model. Promoting participating the religious activity should be made continuously.

4. In the aspect of atmosphere and reaction, it should promote and support the teachers to create the good atmosphere and reaction, praise teachers and student guardians who create reputation of school and oneself for being acknowledged by society and for paying a good relation to each other.

5. In the aspect of management, administrators and teachers should plan and develop learning and teaching on the Buddhist ways. It should have any personnel who is in charge of the Buddhist way program according to his role and duty given and. Making a tour of inspection should be made in order to develop the personnel to be efficient.

บทนำ

สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตะวันตก มีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น การพัฒนาประเทศ โดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดี ก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของความเจริญด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจและคุณธรรมของคนในสังคมกำลังถดถอยลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะการสื่อสารที่หลากหลายผ่านเทคโนโลยีต่างๆ เข้าสู่เยาวชนใน

^๒ ทัศนีย์ ขัมมณี, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (กรุงเทพฯ : เมธีพิปส์, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

สถานศึกษาอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนไปของวัฒนธรรมการปฏิบัติตนต่อกันในครอบครัวและสังคม ล้วนเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อด้านคุณธรรมของเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะพบปัญหามากมายในสถานศึกษา เช่น การทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย หนีเรียน มีพฤติกรรมแสดงออกที่ก้าวร้าว เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็มีพฤติกรรมปฏิบัติผิดศีลธรรม เอาเปรียบกันในสังคม ขาดน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะพัฒนาประเทศในอนาคตให้เกิดความเจริญก้าวหน้า จึงจำเป็นจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรมอย่างเร่งด่วนคุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์นับได้ว่าเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จะต้องฝึกฝนให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง”^๓

การปฏิรูปการศึกษาที่กล่าวกันว่าสอดคล้องกับรากฐานของสังคมไทย ยังไม่มีครั้งใด ที่จะตรงเหมือนกับครั้งนี้ การดำเนินงานของโรงเรียนวิถิพุทธจึงเป็นหลักของการศึกษาที่จะพัฒนามนุษย์สู่ชีวิตที่สมบูรณ์ ซึ่งทุกท่านที่ร่วมโครงการ ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครองชุมชนคงได้ตระหนักและประจักษ์แล้วว่านักเรียนในโครงการ มีการพัฒนาด้านกาย ศีล จิต และปัญญาอย่างเป็นองค์รวมอันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการทรัพยากรบุคคล ที่มีลักษณะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น เฉลียวฉลาด กล้าแกร่ง อดทน เพียรพยายาม คิดเห็นได้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโน) ท่านได้กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับสังคมไทยมากที่สุด คือ การยึดหลักไตรสิกขาอันเป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา^๔ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด เป็นนโยบายสำคัญของการจัดการศึกษา และสนับสนุนให้สถานศึกษาทุกระดับได้ตระหนักและนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้โดยเน้นหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เน้นการมีส่วนร่วมของบวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดโรงเรียนรูปแบบใหม่ขึ้น คือ โรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ^๕ ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตโดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญาและมีเมตตาเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่แท้จริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ๓ ประการ คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ได้นำแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธมาสู่สถานศึกษา เพราะเห็นว่าโรงเรียนวิถิพุทธเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยเน้น

^๓คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน,แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) ฉบับสรุป,(กรุงเทพฯ: สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

^๔สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโน), วัดสะแกศรราชวรวิหาร, ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถิพุทธ เอกสารประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย,(กรุงเทพฯ: กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗), หน้า ๓๐.

^๕มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถิพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๐.

กรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (พฤติกรรม ในการดำเนินชีวิตที่ดีสำหรับตนและสังคม) สมาธิ (จิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและความสุข) และปัญญา (มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาด้วยเหตุผล อย่างถูกวิธี) ซึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี เก่งและมีความสุขอย่างแท้จริง^๖

ขณะเดียวกันก็เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประสานประโยชน์ให้สังคมน่าอยู่ ร่มเย็น สันติสุข ทั้งหมดนี้ได้ปรากฏในคำสอนของพระพุทธศาสนาและโรงเรียนวิถิพุทธแล้ว จึงเป็น ที่น่าชื่นชมว่ายังมี โรงเรียนวิถิพุทธมากขึ้นเพียงใด ประเทศไทยจะน่าอยู่มากขึ้นเพียงนั้นแต่โรงเรียนวิถิพุทธจะทำงานเพียง ลำพังไม่ได้ เพราะหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ได้ถูกสืบทอดผ่านศาสนทายาทคือพระภิกษุสงฆ์ มากกว่า ๒,๕๐๐ ปี ที่สำคัญคือการจรรโลงคุณค่าของพระพุทธศาสนาให้ชาวโลก และสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธ แบ่งเป็น ๕ ด้าน ด้านที่ ๑ ด้านกายภาพ ๗ ประการ ประกอบด้วย ด้านที่ ๒ ด้านกิจกรรมประจำห้องพระ ๔ ประการ ด้านที่ ๓ ด้านการเรียนการสอน ๕ ประการ ด้านที่ ๔ ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน ๕ ประการ ด้านที่ ๕ ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ ๘ ประการ การจัดการกิจกรรมดังกล่าว ดำเนินไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เน้นให้นำระบบโรงเรียนวิถิพุทธ มาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหาร จัดการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย มีความสนใจเรื่องบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์ อำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และนำแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธ ไปปรับใช้ในการบริหาร และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารและการจัดการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในปีการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเพื่อให้การวิจัย เรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีสาระครอบคลุมครบถ้วนเหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนาต่อไป

^๖การศึกษา, สำนัก, กรุงเทพมหานคร,แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัด กรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.), หน้า ๒๓.

๒. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู โรงเรียนสังกัด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๑๓๒ คน จากจำนวน ๒๐๐ คน ได้จากการสุ่มหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน^๗

๓. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี ตำรา วสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาทั้ง ๕ คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน เพื่อหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๐๕ จากนั้นนำเสนอกรรมการที่ปรึกษาอีกครั้ง ก่อนทดลองใช้เครื่องมือกลุ่มที่ไม่ใช่เป้าหมายต่อไป

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมากำหนดปรับปรุงตามคำแนะนำของกรรมการที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่านได้ตรวจสอบความถูกต้อง นำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

๕. นำแบบสอบถามฉบับเดียวกัน จำนวน ๓๐ ฉบับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเกิดการอุดม จังหวัดปทุมธานี ไปใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายต่อไปเพื่อหาค่าดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๕๖

๔. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังกัดอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และแบบสอบถามการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธเป็นแบบมาตราส่วนการประเมินค่า (Rating scale) มีเกณฑ์การแบ่งคะแนนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๕ หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความคิดเห็นมาก

๓ หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

๒ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย

๑ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังกัดอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

^๗บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๑.

๕. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. ติดต่อประสานงานโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาเพื่อหนังสือ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอ ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ขอความร่วมมือกับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยาอำเภอคลอง หลวง จังหวัดปทุมธานี ในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองในโรงเรียนสังข์ อ่ำวิทยาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๔. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่นัดหมายไว้ได้ จำนวน ๑๓๒ ชุดร้อยละ ๑๐๐ แล้วนำข้อมูลแบบสอบถามกลับมาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๖. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธี หาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ

๒. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การเฉลี่ยการแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐-๕.๐๐ แสดงว่า มีระดับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙ แสดงว่า มีระดับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙ แสดงว่า มีระดับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙ แสดงว่า มีระดับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๔๙ แสดงว่า มีระดับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ น้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นจากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในโรงเรียน สังข์อ่ำวิทยาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อหาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

๔. วิเคราะห์แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธจากข้อมูล ที่ได้ จากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๗. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับค่าความถี่ร้อย ละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เกี่ยวกับ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อหาค่า t-test, F-test (One-way ANOVA Analysis of Variance) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มากกว่าสองกลุ่ม ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังข์อ่ำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ภาพรวม ๕ ด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็น ตอบทบทวนผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิ ภาพรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ใน ระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการเรียน การสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐาน และด้านกายภาพ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังข์ อ่ำวิทยา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๕ ด้าน เป็นรายด้านแต่ละด้านมีผล ดังต่อไปนี้

๑. ด้านกายภาพ คือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน เห็นความสำคัญของบริหาร โรงเรียนวิสุทธิ ภาพรวม ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง นักเรียน ร่วมมือกับโรงเรียนจัดกิจกรรมวิสุทธิให้แก่แก่นักเรียน เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตรหรือค่าย คุณธรรมอาคารสถานมีความสะอาดและปลอดภัย มีการติดป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำคม คำขวัญ สุภาสิตเตือนใจภายในโรงเรียน จัดให้มีสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน มีสื่อการสอน เกี่ยวกับวิสุทธิและมีอาคารสถานที่ให้มีความสะอาด สว่าง สงบ ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้ และใช้ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ

๒. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต คือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน เห็นความสำคัญ ของการบริหารจัดการโรงเรียนวิสุทธิ ภาพรวม ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันจัดกิจกรรมวิสุทธิในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็น ประจำ มีกิจกรรมการตอบปัญหาธรรมะ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ การกิน อยู่ ดู ฟัง ตามแนวทางหลักไตรสิกขา ร่วมมือกันพิจารณาคัดเลือกนักเรียนที่จะเป็นผู้นำในพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนาแก่นักเรียนทุกภาคการศึกษา

๓. ด้านการเรียนการสอน คือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน เห็นความสำคัญต่อ บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิ ภาพรวม ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด สาเหตุ เนื่องจากว่า ผู้บริหารประชุมครู เพื่อวางแผนเรียนรู้แบบบูรณาการหลักสูตรกับหลักพุทธธรรมในทุกกลุ่ม สาระ กำหนดแนวทางให้ครูผลิตสื่อการเรียนรู้วิสุทธิแก่นักเรียนอย่างมีคุณภาพ นิมนต์พระสงฆ์มารับ บิณฑบาตและให้อวาทธรรมอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้งร่วมกับครูจัดหาแหล่งเรียนรู้วิสุทธิ มีการเชิญ วิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนประจำ

๔. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ คือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญ ต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิ ภาพรวม ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า ผู้บริหารและครูมีบทบาทในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำ ความดีให้แก่แก่นักเรียน สนับสนุนให้การจัดกิจกรรมธนาคารความดีของนักเรียนในโรงเรียน มีกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียน เรื่องการแสดงความเคารพแก่บุคคลที่ควรทำความเคารพ ตลอดผู้บริหารและครูมีบทบาทในการจัดหา แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำ ความดีให้แก่แก่นักเรียน

๕. ด้านการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน เห็นความสำคัญของ บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิ ภาพรวม ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด สาเหตุ เนื่องจากว่า ผู้บริหารให้ครูจัดกิจกรรมเรียนรู้วิสุทธิร่วมกับวัดและชุมชน ทางโรงเรียนมีนโยบายการ

ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาวและผู้บริหารให้ครูวางแผนพัฒนาการจัดการสอนโรงเรียนวิถีพุทธ

๖. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามเพศ โดยการทดสอบค่า (t-test) ภาพรวม คือ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายด้าน คือ ด้านกายภาพ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนในด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการอภิปรายข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ

๑. ด้านกายภาพ ควรมีสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน มีห้องปฏิบัติธรรม มีป้ายนิเทศ คติธรรม คำขวัญ สุภาพศีลเตือนใจ ควรปรับปรุงทัศนเป็นพุทธศิลป์ มีภาพวาด เพื่อศึกษาเรียนรู้ ให้บริการทุกวัน มีลานนิทานผ่องคลายให้นั่งอ่านนิทาน อย่างสนุกสนานเพลิดเพลินคลายความเครียดได้

๒. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรมีการจัดกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ การตอบปัญหาธรรมะ และส่งเสริมการสร้างวินัยในตนเอง ตามหลักศีล ๕ เป็นกิจกรรมพื้นฐานกิจกรรมชีวิตเพื่อปลูกฝังให้ผ่านประสบการณ์ชีวิตแก่นักเรียน

๓. ด้านการเรียนการสอน ควรมีการประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ มีการเชิญวิทยากรที่เป็นพระสงฆ์มาให้ความรู้ วิธีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๔. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศที่ดี มีการประชาสัมพันธ์ ยกย่องครูและผู้ปกครองหรือนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงแก่โรงเรียน ตนเองให้สังคมรับรู้เพื่อสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

๕. ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ครู ควรมีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนตามแนววิถีพุทธมีบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการวิถีพุทธเป็นรูปธรรมตามบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนสังข์อ้าวิทยาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑. โรงเรียนควรมีสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดให้มีห้องปฏิบัติธรรม มีป้ายนิเทศ คติธรรม คำขวัญ สุภาษิตเตือนใจภายในโรงเรียน

๑.๒ โรงเรียนควรปรับปรุงทัศนเป็นพุทธศิลป์ มีภาพวาด เพื่อศึกษาเรียนรู้ ให้บริการทุกวัน มีลานนิทานผ่องคลาย มีบ่อน้ำพุ มีปลาน้อยๆให้นั่งอ่านนิทาน อย่างสนุกสนาน มีความเพลิดเพลินคลายความเครียดได้

๑.๓ โรงเรียนควรมีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในบริเวณโรงเรียนให้ต้นไม้อย่างมีความร่มรื่น

๒. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต

๒.๑ โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรม ไหว้พระสวดมนต์ มีกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การตอบปัญหาธรรมะ และส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของระเบียบวินัยในตนเอง การมีจิตสาธารณะ การเสียสละ

๒.๒ โรงเรียนควรจัดให้มีป้ายสี ๕ ประการมีจัดกิจกรรมพื้นฐานกิจกรรมชีวิต สอดคล้องกับชีวิตของครูและนักเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้ผ่านประสบการณ์ชีวิต

๓. ด้านการเรียนการสอน

๓.๑ โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนในการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักสูตรกับหลักพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระ

๓.๒ โรงเรียนควรมีการเชิญวิทยากรที่เป็นพระสงฆ์มาให้ความรู้ วิธีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยการเริ่มต้นการปฏิบัติที่ตนเองและส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

๔.๑ โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการ มีห้องวิถีพุทธที่เป็นแหล่งเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศที่ดี

๔.๒ โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ ยกย่องครูและผู้ปกครองนักเรียนหรือนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงแก่โรงเรียน ตนเองให้สังคมรับรู้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองทุกคนควรมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

๕. ด้านการบริหารจัดการ

๕.๑ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนควรมีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนตามแนววิถีพุทธมีบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการวิถีพุทธเป็นรูปธรรม

๕.๒ ควรกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๒.๑ ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดอื่นๆ

๕.๓.๒.๒ ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระโรงเรียนวิถีนวัตกรรม ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดอื่นๆ

๕.๓.๒.๓ ศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนวิถีนวัตกรรมในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน.แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)

ฉบับสรุป,กรุงเทพฯ: สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๓.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.โรงเรียนวิถิพุทธ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

การศึกษา, สำนัก. กรุงเทพมหานคร,แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกรุงเทพมหานคร,
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

ทิสนา แคมมณี. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
เมธีทีปส์, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโน). วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร, ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงาน
โรงเรียนวิถิพุทธ เอกสารประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย,
ไทย,กรุงเทพฯ: กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗.

นิชุลญา โอภาสสุริยะ. บทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนสังข์อ่ำวิทยาอำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี, วิทยานิพนธ์.พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๗.